

FOTO: MICHEL GOUDSWAARD

Thomas Spijkerboer

'Hoge sterfte onder bootvluchtelingen uit Afrika dwingt tot herbezinning'

Michiel Goudswaard

De Middellandse Zee is steeds meer een massagraf aan het worden. Sinds 1993 is het aantal asielzoekers dat sterft tijdens pogingen om naar Europa te komen zeker vertienvoudigd. Toen waren het er nog 100 per jaar, nu zijn het er volgens krantenberichten meer dan duizend: hoeveel precies weten we niet.

Die stijging is mogelijk te verklaren uit het grotere aantal mensen dat besluit om de overtocht vanuit Noord-Afrika te wagen. Bijvoorbeeld de politieke onrust sinds het uitbreken van de Arabische Lente speelt daarbij een rol. Met name zwarte Afrikanen zijn in landen als Libië hun leven niet zeker.

Maar een andere mogelijke factor is dat asielzoekers steeds riskantere zee-routes kiezen om de zuidelijke landen van de Europese Unie te bereiken. Het stijgend aantal doden zou wel eens een onbedoeld neveneffect kunnen zijn van de steeds strengere maatregelen die Europese regeringen nemen om de stroom asielzoekers in te dammen.

Het is bijna onmogelijk om de EU binnen te komen door de lucht: de vervoerders moeten hoge boetes betalen als zij passagiers zonder geldige papieren vervoeren. Het is de afgelopen jaren ook steeds moeilijker geworden om de EU over land en over zee te bereiken.

Tot 1999 was er nog een illegale, maar min of meer veilige shuttlevierbinding tussen Albanië en Italië. Door de grote toestroom tijdens de Kosovo-oorlog werd de controle strenger, wat ertoe leidde dat bij slechter weer gevaren werd en oudere boten werden gebruikt. Uiteindelijk verviel deze route helemaal en kozen de migranten gevaarlijkere routes.

We zijn nu met een groep onderzoe-

CV

1963
Geboren in Schellinkhout

1981-1986
Studie rechten aan Universiteit van Amsterdam

1982-1986
Rechtswinkel Amsterdam

1986-1993
Werkzaam bij Advokatenkollectief Zaanstreek

1993-2000
Docent migratierecht, Katholieke Universiteit Nijmegen

1999
Promotie op 'Gender and Refugee Status'

Sinds 2000
Hoogleraar migratierecht, Vrije Universiteit Amsterdam

Inspiratiebronnen

Rosa Parks

'Deze zwarte vrouw groeide uit tot het symbool van de Amerikaanse burgerrechtenbeweging door in 1955 in Alabama te weigeren haar zitplaats in de bus af te staan aan een blanke, zoals toen nog gebruikelijk was. Zij laat zien

dat grote veranderingen altijd klein beginnen, namelijk als iemand zegt: het is mooi geweest. Die gedachte inspireert mij in mijn werk.'

Atle Grahl-Madsen

'Deze Noorse jurist en hoogleraar publiceerde in 1966 The Status of Refugees in International Law, een onovertroffen boek over de positie van vluchtelingen. Als je een moment de weg kwijt bent in

een nieuwe ontwikkeling in het vluchtelingenrecht, moet je dit boek er even bij pakken. Prachtig!'

Rainer Werner Fassbinder

'Zijn films heb ik heel vaak gezien. Hij was radicaal links en zeer onorthodox. Al moet je achterafvaststellen dat hij soms ook onzin uitkraamde. Hij slaagde erin om zowel de gezeten burgerij als de link-

se goegemeente op haar achterste benen te krijgen. Vooral zijn laatste film, Querelle uit 1982, is fantastisch.'

kers bezig om op basis van overlijdensaktes in kaart te brengen hoeveel doden er vallen bij de overtocht naar Europa. Het is monnikenwerk: we moeten hiervoor de administratie van 800 gemeenten aan de zuidkust van Europa inzien. Straks weten we dan wel over hoeveel doden we het hebben.

Maar ook nu we nog moeten afgaan op het aantal doden in krantenberichten, staan we voor de vraag of de mogelijke neveneffecten van het steeds repressievere beleid aan de zuidgrens wel aanvaardbaar zijn. Deze kwestie moet op de politieke agenda komen. We zullen expliciet moeten afwegen of we het acceptabel vinden dat er zoveel doden vallen als mogelijk gevolg van het restrictieve beleid dat wordt gevoerd.

Daarbij kan de vraag aan de orde komen of het steeds harder ingrijpen tegen migranten en de inzet van steeds hoogwaardiger technologie bij de grensbewaking niet een onderdeel van het probleem zijn. Via het nieuwe Eurosur-monitoringsysteem weten we precies waar er op de Middellandse Zee vluchtelingen varen en kunnen we veel gerichter ingrijpen. Verschuift het kat-en-muisspel daarvoor niet naar nóg riskantere routes?

Mensen uit landen als Syrië en Eritrea zijn echt wanhopig. Zij leven in de hel op aarde en trekken weg, hoe groot de risico's ook zijn. Als er nu weer een boot met vluchtelingen zinkt, verschuilen politici zich achter de redenering dat de vluchtelingen zelf verantwoordelijk zijn en zeggen ze dat mensensmokkelaars harder moeten worden aangepakt.

Maar de echte kwestie is hoeveel doden wij aanvaardbaar vinden bij de poging om de instroom van migranten in te dammen. Als privépersoon zou ik kiezen voor minder doden en mogelijk meer migranten, maar misschien denkt een staatssecretaris daar anders over.'

Michiel Goudswaard is redacteur van het FD. goudswaard@fd.nl

